

THYRAS VOLD

UDGIVET AF SLESVIG-LIGAEN

100. årgang nr. 2

2. halvår 2021

Nummer 917

Læs mere om Spejdergården Tydal
inde i bladet på side 20 - 23.

Kære medlemmer af Slesvig-Ligaen og læsere af Thyras Vold

Et kig på kalenderen fortæller, at 2021 nærmer sig sin afslutning. Slesvig-Ligaen og sikkert mange foruden os havde set frem til et år, hvor hverdagen atter kunne finde tilbage til en mere normal form. Sådan skulle det ikke være, og de seneste uger giver ikke håb om, at den hverdag, vi alle sukker efter, venter lige om hjørnet.

Når det er sagt, så skal vi da glæde os over alt det, som kan lade sig gøre, og glæde os over et omgivende samfund, der ikke er lukket helt ned. Med forsigtighed og et minimum af forholdsregler kan diverse arrangementer finde sted såvel nord som syd for grænsen.

I Slesvig-Ligaen glæder vi os over, at det nu endelig er lykkedes at afholde vores uddelingshøjtidelighed. Jeg er sikker på, at de mange, der har søgt Slesvig-Ligaen om en økonomisk håndsrækning for at komme i mål med deres projekter, længes efter at tage de næste skridt. Mandag, den 15. november 2021 bliver så dagen, hvor over 250.000 kr. bliver delt ud til institutioner, organisationer og foreninger. I Slesvig-Ligaen glæder vi os til at give mange af jer den håndsrækning, I har brug for. Vi har modtaget mange flere ansøgninger, end vi kan imødekomme, og derfor vil kun omkring en tredjedel kunne glæde sig sammen med os.

For at målrette ansøgningerne til Slesvig-Ligaen vil jeg kort nævne de overvejelser, fondsbestyrelsen arbejder ud fra. Da vi de sidste mange år ikke har kunnet imødekomme alle ansøgere, arbejder vi ud fra det overordnede princip, at vi støtter, såfremt ansøgeren også selv har forsøgt at arbejde på en finansiering af projektet. For mange år siden kaldte vi det »Hjælp til selvhjælp!«. Vi modtager hvert år mange henvendelser og ansøgninger til efterskole- og højskoleophold samt studierejser. Det beløb, vi har til rådighed hvert år, vil slet ikke slå til for at imødekomme denne gruppe, og derfor har fondsbestyrelsen besluttet, at disse ansøgninger ikke tildeles støtte. En anden stor gruppe

ansøgninger drejer sig om: lejrskoleophold, udflugter og oplevelser for skoler, institutioner, klasser og grupper. Disse ansøgninger har i tal og ansøgte kr. været stigende de seneste år. Vi ville også her meget gerne bidrage til, at mange unge får en bid af de gode oplevelser med sig hjem fra Danmark. Fondsbestyrelsen har også for denne gruppe ansøgere vendt tommelfingeren nedad. Det samlede behov for støtte overstiger langt det afkast, vi kan generere hvert eneste år. Selvom vi meget gerne vil støtte bredere og komme endnu længere ud, skal vi hvert år prioritere benhårdt.

Da Slesvig-Ligaen holdt landsmøde lige op til forbundsdagsvalget, kunne vi kun håbe på et godt resultat for SSW. Nu, hvor resultatet er kendt, vil vi benytte lejligheden til at lykønske SSW og det nyvalgte forbundsdagsmedlem Stefan Seidler med sejren. En stor og fælles indsats i mindretallet gav den ønskede plads i Berlin. Det har været dejligt at følge valgkampen dag for dag og se kandidaterne stå sammen om opgaven. Til lykke med det flotte resultat - i Slesvig-Ligaen vil vi med stor interesse følge det politiske arbejde ikke kun i sogne, byer, amter og delstaten; men nu også i Forbundsdagen.

Med dansk repræsentation i Forbundsdagen fik de dansk-tyske forbindelser en ny dimension, da Dronning Margrethe II sammen med kronprinsen var på officielt besøg i Berlin. Forbundsdagspræsident Frank-Walter Steinmeier understregede i sin tale, hvor vigtigt det er, at vi alle tager hensyn til mindretallenes interesser og giver dem særlige rettigheder i forbindelse med den demokratiske proces. I den forbindelse glædede han sig over, at SSW kunne indtage sin plads som medlem af Forbundsdagen for første gang siden 1953. Forbundspræsidenten

betegnede udviklingen på begge sider af grænsen som et under - det er en lykke, at vi i dag kan kalde vores naboer for venner.

De kolde og mørke efterårsdage kan i overført betydning også være lyse og varme. Således bliver Sydslesvig en attraktion rigere, når den storslåede gave til landsdelen står færdig i 2024. Takket være A.P. Møller Fonden og Augustinus Fonden er de økonomiske rammer for et nyt Dannevirke Museum i hus. Sydslesvig får et enestående museum, der vil samle folk på tværs af grænser og formidle en 1500 år lang historie. Dermed får danmarkshistoriens største fortidsminde de rette rammer for foden af voldanlægget. Den arkæologiske park og det nye museum kommer til at udgøre en enhed og formidle forsvarsværkets fascinerende fortælling. Vi kan alle glæde os til en levende og spændende historieformidling. I tilgift vil den nye museumsbygning være et udstillingsvindue

for nordisk arkitektur og tænkning.

Men også mindre kan give glæde i hverdagen. Således har Stadtwerke Flensburg taget et nyt initiativ, hvor byens borgere har direkte indflydelse. I stedet for at se på el-skabe, der fyldes med graffiti, er borgerne inviteret til at pynte elskabe med malerier efter egne idéer. Et elskab i Nerongsalleé, lige foran Dansk Alderdomshjem, har fået nyt udseende. Vores folkekære Olsen Banden med Egon, Benny og Kjeld pryder nu bybilledet - et stykke dansk kultur glæder hjemmets beboere til daglig og giver os andre lejlighed til at lægge turen forbi.

Slesvig-Ligaen vil ønske alle sine medlemmer og læsere en rigtig glædelig jul og et godt nyt år. Må det nye år give os den hverdag, som vi alle savner og længes efter.

Horst-Werner J. Knüppel

I dette blad er indlagt en lille folder. I stedet for at bruge tid på at finde den rette julegave har vi en rigtig god idé.

Giv et medlemskab af Slesvig-Ligaen - dette års gode julegaveidé!

Sammen med et medlemskab og bladet Thyras Vold modtager det nye medlem og gavegiveren begge bogen »I Krig & Kærlighed«. Når I sender folderen til undertegnede, skal I blot notere:

Hvem der skal betale for gaven: _____

Din/jeres adresse: _____

Telefonnummer: _____

Mail: _____

Når jeg kender jeres data, kan jeg sende jer et girokort og sende jeres gave. Skulle der være spørgsmål, har jeg mulighed for at tage kontakt til dig/jer.

Slesvig-Ligaen håber, at I tager positivt imod idéen! Endnu engang ønsker vi alle

God jul og et godt nyt år!

AKTUEL KOMMENTAR

af Maylis Roßberg

Maylis Roßberg er 21 år gammel.

Hun stammer fra Sild og har gået på dansk skole i Vesterland. Hun blev student fra Aabenraa statsskole og studerer nu politologi og historie på universitete i Kiel.

Maylis er formand for SSW Ungdom (SSWU) og næstformand for EFAY European Free Alliance Party Youth.

Maylis Roßberg havde plads nr. 2 i kandidatopstillingen til Forbundsvalget den 26. 09. i år.

Her følger den tale, hun holdt den 14. oktober 2021, da EFA og EFAY afholdt deres årlige kongres i Bruxelles.

Kære alle

Mit navn er Maylis Roßberg, jeg er 21 år gammel og formand for SSW Ungdom, det danske mindretals ungdomsparti i Tyskland. Jeg er næstformand for EFAYouth (European Free Alliance Ungdom)

Og jeg står her i dag på vegne af EFA Youth for at tale om fremtiden for ungdommen, for de unge i Europa.

EFA Youth er nu 20 + et år gammel. Og Max har lige fortalt os, hvorfor det er en succes, og hvorfor EFAY har været og stadig er vigtig. Og at vi som ungdomsorganisation spillede en vigtig rolle med hensyn til at bringe unge fra statsløse nationer og nationale mindretal sammen, at lade dem udveksle viden og er-

faringer, at kæmpe sammen for deres politiske mål, at støtte hinanden og måske det vigtigste for at vise de unge, at de ikke er de eneste, der drømmer om uafhængighed eller vokser op med en kultur og et andet sprog end det i landet, de bor i. Dette er, hvad EFAY har været for mig, og jeg ved, også for mange andre i de sidste tyve år og forhåbentlig også vil være i de næste tyve år: et sikkert rum, hvor du møder folk med helt forskellige baggrunde, men stadig med lignende historier.

Og jeg mener, at det er vigtigt at tale om fortiden. At se tilbage og se, hvor langt vi er kommet. Men jeg mener, at det er vigtigere nu at tale om fremtiden og om, hvor vi vil tage hen.

Og vi som EFAYouth, vi har mange planer for fremtiden. Vores fremtid og EU's fremtid.

Jeg tror, at alle unge i dette rum hørte sætningen, "Du er fremtiden" mange gange før. Af folk på dine fester, af familie og venner, af kolleger eller endda af fremmede. Og ja, jeg er enig, vi er fremtiden. Men vi må alle ikke glemme, at vi også er nutiden. At vi er her for at deltage og fremføre vores synspunkter, vores erfaringer ind i diskussionerne og beslutningerne. Beslutninger, der træffes i dag, vil påvirke os i morgen. Derfor mener jeg ikke, at vi skal tale om os og vores fremtid uden os.

I dag kæmper vi for en fremtid, hvor retten til uddannelse gennemføres.

Hvor retten til uddannelse på dit modersmål, og brugen af dit modersmål er gennemført og understøttet.

Et Europa, hvor befolkningernes rettigheder er en prioritet, og hvor forskelsbehandling på grund af køn, seksualitet, religion, handicap, alder, hudfarve, socioøkonomisk baggrund, politiske synspunkter og alle de andre ting, der gør EU så forskelligartet, elimineres.

Vi vil fortsat kæmpe for unge i hele Europa. Vi skal sikre, at de unge kan bygge den fremtid, vi alle taler og drømmer om.

Jeg vil vædde på, at vi alle kender unge mennesker, der ikke kan finde arbejde og lande, hvor ungdomsbeskæftigelsen falder og falder hvert år, unge, der ikke har råd til en god uddannelse på grund af rodede uddannelsessystemer, der ikke kan være uafhængige og stå på egne ben, fordi der ikke er blevet taget hånd om behovene hos unge på boligmarkedet.

EFAyouth kæmper for de mennesker.

Men vi kender sikkert alle også unge, der havde råd til at studere i udlandet på grund af Erasmus+, som tidligere har kunnet overvinde udfordringer

gennem et godt støttesystem fra staten, som hver fredag protesterer for at gøre folk opmærksomme på klimakrisen, eller unge, der er de første i deres familie, der får en universitetsgrad.

Vi kæmper for de vigtigste emner i vores generation – positive og dårlige. Der er mange, men en af dem er vigtigere end alle de andre.

Kampen mod klimakrisen.

Min generation, den generation, der er aktiv i EFAyouth lige nu, vil være den, der er mest påvirket af klimaændringerne.

Og med dette emne kommer der problemer som konflikter i grænseregioner, hvor nationale mindretal ofte bor. Det handler ikke kun om klimaet. Det handler om demokrati, mindretalsrettigheder, stigende nationalisme, fallende internationalisme, støtte fra de svageste i vores samfund.

Og ja, jeg ved, at alt dette er lidt af en humørmorder lige nu. Men lad os se på det fra denne side: Vi er opmærksomme på alle disse problemer og udfordringer. Vi ser ikke væk og håber, at en anden vil ordne det. Vi er her i dag for at fejre jubilæerne for EFA og EFAy, men også

for at fortsætte arbejdet med disse udfordringer, for at finde løsninger og opbygge et bedre Europa for alle generationer. Vi gør noget.

Og som en del af EFAy Bureauet er jeg stolt over at kunne opleve så mange unge fra alle hjørner af Europa, der er villige til at bruge energi på at opbygge et bedre Europa og en bedre fremtid.

Ja, der er mange ting, vi skal tage os af i fremtiden, men som sagt før: Vi er alle kommet langt og har gjort fantastiske ting i fortiden, og jeg er sikker på, at vejen vil være meget længere i fremtiden, og at der er meget mere, der kommer os imøde.

Og jeg og EFAyouth, vi ser frem til alt dette.

Maylis Roßberg

LEDER

ved
Anne-Margrete Jessen

Bindestregsidentitet

Der er nok emner at tage fat i lige nu, hvor der skal skrives en leder til Thyra Vold. Hvor skal jeg begynde, hvor skal jeg ende? tænker jeg. Så det er nok bedst bare at begynde der, hvor et af emnerne lige falder mig ind uanset kvalificeret rækkefølge. De andre emner må komme på et senere tidspunkt.

Hele diskussionen om »bindestregsidentitet« og det danske mindretal faldt mig for brystet. Ikke, fordi debatten om den ryster mig, fordi den jo aldeles ikke er ny, men fordi »bindestregsidentiteten« blev påduttet os udefra og dermed også mig. Sådan følte jeg det!

Diskussionen om den såkaldte »bindestregsidentitet« eksisterede såmænd også i min barndom og ungdom. Her kan jeg nævne »rejse- eller blive«- debatten, begreber som »Zweiströmigkeit« og lignende. Debatten blev dog ført blandt mindretallets unge i selve mindretallet, i »Foreningen af Sydslesvigs studerende« - FSS, men blev ikke påduttet os af udefra kommende. Det var en debat, der førtes af Sydslesvigs unge. Og den debat førtes i denne ungekreds af gymnasieelever og sydslesvigske studerende, fordi der ikke måtte føres debat om det i skolen, hvor vores lærere nok skulle belære os om, hvem vi var – nemlig

danske sydslesvigere, der hørte til det danske folk. Og det blev sagt uden mulighed for at diskutere det. Men allerede dengang førtes denne debat desværre ikke i kredsen af hovedskole- og realskoleelever, der havde forladt skolen.

Det er ubegribeligt for mig, for hvorfor blev der ikke også satset på disse dygtige unge mennesker, hvor størstedelen forblev i Sydslesvig?

Identitetsbekendelser er altid resultatet af tilbagevendende problematiske overvejelser, hvor hver enkelt jo skal gå i selvsving med sig selv om, hvor vedkommende føler sig hjemme. Et nationalt tilhørsforhold, når man har et andet statsborgerskab end den nation, man gerne vil føle samhørighed med, kan man aldrig pådutte andre. Denne samhørighed må og skal så absolut komme indefra en selv.

Men det, Jens Kring, Aabenraa, skriver i sit læserbrev i Flensborg Avis den 8. 10. 2021, er rigtigt nok, synes jeg. Her ytrer han, at Skoleforeningens identitetsskabende arbejde kan forbedres meget.

Det kan ikke være Grænseforeningens opgave at køre dette arbejde sammen med sydslesvigere, der studerer i Danmark sådan, at den fremelsker en bindestregsidentitet som kendetegnende for mindretallets medlemmer.

Jeg må give Jens Kring ret. Det er i Sydslesvig, at den dansksindede identitet skal styrkes, og det på alle plan. Det skal ske i Skoleforeningens regi, som det er vedtaget tydeligt i Skoleforeningens vedtægter (§ 3,3), men også i SdU i SSF, i Dansk Kirke i Sydslesvig, i Flensborg Avis og i Sundhedstjenesten.

Da vi kalder os det danske mindretal, er vi naturligvis det danske mindretal og ikke et bindestreghmindretal.

Vi må selv leve op til at være en del af det danske mindretal, og vi må forvente, at alle, der føler sig tilknyttet det danske mindretal gør det 100 procent, når de agerer i det, selvom de personligt føler, at de også har andre nationale relationer. Disse må nemlig være et helt privat anliggende. Agerer man i og for mindretallet, gør man det 100 procent. Det er min holdning.

Derfor er det så glædeligt, at det er gået så godt for SSW ved sidste Forbundsdaysvalg. Det er helt utroligt dejligt, at så mange unge bakker op omkring SSW og SSWU, og at de gør det så engageret og på fremragende vis. Det er unge og knalddygtige sydslesvigere, der bakker op omkring mindretallet med hjertet på rette sted. De bakker op om det danske mindretal, og det gør de 100 %. Hvad mere kan man ønske sig?

Det er vel naturligt og absolut ønskværdigt, at mindretallets parti ser det som sin opgave også at arbejde for flertallets befolkning. Og naturligvis vedkommer flygtninges og indvandereres vilkår i vores lokalområde også SSW.

En vægtig del af SSWs program satser på en beskyttelse af klimaet. SSW er et fair-trade parti. Det er fællesskabet for beboerne i den lokale befolkning uanset nationalitet, der gælder her. Men de unge SSWere er udmærket klare over, at det er det danske mindretal, de repræsenterer, og som de arbejder for med en sjældent set ildhu.

Det er fint at arbejde procesorienteret med dansk sprog og kultur, at se på indlæring af det danske sprog med pædagogiske øjne, men samtalen med hinanden om det at være en del af det

danske mindretal skal følge hånd i hånd. Disse samtaler skal selvfølgelig være samtaler og ikke løftede pegefingre. Og slet ikke løftede pegefingre af folk, der ikke har situationsfornemmelse.

Der skal en skoling til at føre disse samtaler, og der er det ikke nok, at man tilbyder nyankomne ansatte i mindretallet en uges mindretalskursus. Man lærer ikke mindretallet at kende på en uge. Der skal en løbende skoling og opfriskning til, og der skal findes en vej til at udføre Skoleforeningens vedtægtsparagraf 3, hvor man kan læse følgende:

§ 3 (3) Foreningens virksomhed er en del af det danske folkeliv i Sydslesvig, og dens daginstitutioner og skoler tjener den danske befolkningsdel. Skolerne og daginstitutionerne skal føre eleverne og børnene ind i dansk sprog og kultur, og det er skolens sigte at fremme elevernes bevidsthed om samhørighed med den danske befolkningsdel i Sydslesvig og med det danske folk. Samtidig har skolen den opgave at dygtiggøre eleverne til at leve og virke i det tyske samfund.

Jeg synes, at denne paragraf er utroligt godt formuleret.

Den kan ikke skrives bedre, men problemet opstår jo, når den skal effektueres, for hvordan lever man op til denne paragraf, som jo er en væsentlig paragraf, der står næsten helt øverst? Det er jo det, der skal samtales om, og det nytter jo ikke, at man undlader at gå ind på dette emne, fordi man ikke forstår det som nyankommen. Der skal engagement til også i det folkelige arbejde, hvis det skal lykkes at give unge en samhørighedsfølelse med det danske folk.

Det samme gælder for vore folkelige organisationer. Det er ved synlighed og eget engagement, gennem mødet med de folkelige ledere, at børn og unge føler, at de hører til det danske folk. Og så skal der naturligvis også tales med både børn og unge og med deres forældre om dette emne, nemlig om samhørigheden med det danske folk. Jeg mener, at ansatte i de danske institutioner, der ikke er sig dette bevidst, ikke er blevet orienteret godt nok om, hvad det betyder at arbejde i

og for Sydslesvig.

Vi skal ikke missionere, vi skal og vil ikke være nationalistiske, men vi bør være opmærksomme på, at vi er et nationalt dansk mindretal, der baserer sin eksistens på et historisk grundlag og forløb. Vi har heldigvis nu et uskrevet motto, der hedder "for hinanden og med hinanden i gensidig respekt", men vi bør selv også have respekt for vores egen identitet som dansk mindretal. Vi hører til i denne landsdel, og det er vores ret at tale det danske sprog og at dyrke den danske kultur og til at pleje begge dele.

Vi er selvfølgelig også en integreret del af flertalssamfundet og arbejder naturligvis sammen med det til fælles vel.

Vi har forpligtelser overfor hinanden, både mindretallet og flertallet, og vi vil og skal naturligvis ikke bo i et parallelsamfund.

Vi kommer hinanden ved, mindretallet og flertallet. Det er der heldigvis næsten ingen problemer med i nutidens Sydslesvig.

For mig er der egentlig ikke sket nogen ændringer i ovenstående opfattelse siden min ungdom, bortset fra, at vi dengang faktisk blev opdraget til at se tyskerne som modstandere. Det er godt, at den opfattelse ret beset er forsvundet helt hos danske sydslesvigere.

Men »samhørigheden med det danske folk« må være det, der er det bindende og det forpligtende for os.

Anne-Margrete Jessen

Landsmødet - protokol

Referat:

Slesvig-Ligaen Landsmøde den 25. september 2021 på lejrskolen Vesterled, Sdr. Haurvig, Hvide Sande.

1. Valg af dirigent

Niels Jørgen Hansen, Risby, blev valgt

2. Valg af protokolfører og 2 stemmetællere

Protokolfører: Gunnar Hattesen

Stemmetællere: Anne Hønholt og Lis Knüppel

3. Formandens beretning.

Horst-Werner J. Knüppel nævnte, at Slesvig-Ligaen på grund af Covid-19 ikke havde kunnet afholde det årlige uddelingsmøde i Sydslesvig.

Formanden glædede sig over, at man kom i mål med Slesvig-Ligaens 100-års jubilæumsbillede, som er malet af Hans Clausen. Billedet har titlen "Bygge i efterladt land". "Det er et billede, der fortæller om Slesvig-Ligaens indsats gennem 100 år i Sydslesvig", sagde Horst-Werner J. Knüppel.

Formanden omtalte debatten om en modernisering af strukturen i det danske mindretal i Sydslesvig.

I beretningen blev SSW's opstilling til Forbundsdagen kommenteret. "Også for Danmark kan denne repræsentation få en positiv betydning", sagde formanden.

Slesvig-Ligaen har uændret 225 medlemmer, som er fordelt med 90 medlemmer i Danmark og 135 medlemmer i Sydslesvig.

Beretningen bliver trykt i sin helhed i Thyras Vold Nr. 917.

4. Fremlæggelse af foreningens regnskab til godkendelse samt fremlæggelse af fondens regnskab.

Kassereren Jens Hønholt fremlagde det reviderede regnskab, som viste et overskud på 28.948 kr. Egenkapitalen er på 663.205 kr.

Det reviderede regnskab blev enstemmigt godkendt.

Grundet pandemien har det ikke været muligt at udbetale støtte fra Slesvig-Ligaens Fond i 2020. Beløbet der er godkendt til foreninger, organisationer og institutioner i 2020 vil blive udbetalt på en uddelingshøjtidelighed ultimo 2021.

Egenkapitalen i Slesvig-Ligaens Fond er på 4.298.146 kr.

5. Fremlæggelse af det kommende års driftsbudget til godkendelse.

Godkendt.

6. Valg af bestyrelsesmedlemmer.

Genvalgt for 2 år blev Gunnar Hattesen og Jens Hønholt.

7. Valg af 2 suppleanter.

Genvalgt blev Kerstin Pauls og Finn Limbrecht.

8. Valg af statsautoriseret revisor.

Genvalgt blev SY: Ernst & Young P/S i Sønderborg.

9. Behandling af indkomne forslag

Landsmødet vedtog enstemmigt at indsætte en ny **§ 11 Investering.**

Stk. 1 Slesvig-Ligaens frie midler kan placeres i værdipapirer.

Stk. 2 Slesvig-Ligaens bestyrelse fastsætter regler for investeringen i værdipapirer.

Stk. 3 Slesvig-Ligaens formand og kasserer kan disponere over foreningens frie midler hver for sig og foretage investeringer i form af køb og salg af værdipapirer, jf. paragraf 11, stk. 2.

Desuden bemyndigede landsmødet formanden til at foretage mindre redaktionelle ændringer grundet indsættelse af ny paragraf. Da Thyras Vold's redaktionelle linje er tilpasset Slesvig-Ligaens formål, at "oplyse og Sydslesvigs historiske og folkelige fællesskab med Danmark", ændres "medlemsbladet" i vedtægterne til "bladet Thyras Vold".

10. Eventuelt

Ingenting.

Beretning 2021 af formand Horst-Werner J. Knüppel

Hjertelig velkommen til landsmøde 2021. Sidste år på denne tid troede vi på lysere tider, men sådan blev det ikke. Vi kom til at opleve yderligere et år med nedlukninger og mange begrænsninger.

For et år siden gik vi ud fra, at 2021 ville være året, hvor vi igen kunne vende tilbage til, at landsmødet kunne afholdes i skiftende landsdele. Da beslutningen ikke kunne udskydes yderligere, var vi atter engang nødt til at tænke i sikre og alternative rammer. Vesterled, hvor vi også i 2020 afholdt landsmøde, var igen stedet, hvor der var højt til loftet og masser af plads. Tak fordi vi endnu engang kunne benytte disse dejlige rammer til et landsmøde.

Efter 2020 forventede vi et år, hvor aktivitetsniveauet igen ville nærme sig det normale. Sådan blev det ikke, tværtimod. Slesvig-Ligaen kunne ikke engang afholde det årlige uddelingsmøde. Efter en sommer, der gav os alle håb om bedre tider, kom vi til at opleve et efterår og en vinter med mange begrænsninger og regler. Havde Danmark mange regler, der skulle efterleves, var det intet at regne for dem, som kom til at gælde for Sydslesvig. Efter flere udsættelser, er det til dato stadig ikke lykkedes at afholde det planlagte uddelingsmøde på Flensborg Avis.

Lykkedes det ikke at få uddelt vores støtte til institutioner, organisationer og foreninger, kom vi i mål med Slesvig-Ligaens 100-års jubilæumsbillede. Mens samfundet var lukket ned, kunne Hans Clausen uforstyrret sidde i sit atelier og arbejde målrettet med opgaven. Resultatet blev et billede med titlen: »Bygge i efterladt land«. Billedet fortæller om Slesvig-Ligaens indsats i over 100 år i Sydslesvig. Inspirationen i atelieret fik billedkunstneren til at tænke ud af busken. Ud over førnævnte billede fik han en idé til yderligere et billede, der fik titlen »Sæt lyset i arret land«. Dette billede fortæller mere generelt om mindretallet igennem de seneste 100 år. Endnu engang vil jeg takke for de mange støttebeløb Slesvig-Ligaen har modtaget fra medlemmer og lægfolk i både Danmark og Sydslesvig.

Blev der lukket ned for aktiviteter i institutioner, på skoler og i foreningerne, blev der tid ved skrivebordene på chefgangene. Hvor vi alle havde set frem

til spændende diskussioner om en modernisering af strukturen i mindretallet, døde den debat stille hen. I stedet for skulle mindretallet først definere sig selv. Der blev søsat en sprog- og identitetsdebat. Spørgsmål som: Hvem tilhører mindretallet? Og hvad skal være opfyldt for, at man kan være en del af mindretallet? Enkelte foreninger så gerne et mindre dansk mindretal i Sydslesvig. I en af mindretallets organisationer bliver der drøftet tilskud efter danskhed. Midt i hele debatten, der blev ført på chefniveau, kom så også et spørgsmål om sindelagskontrol.

»Danskere findes i mange modeller« er titlen på en debatbog Grænseforeningen udgav her i forsommeren. Bogen skildrer og portrætterer 15 unge med en flerkulturel baggrund. Det er disse portrætter, der har bragt begrebet »Bindestregsidentitet« frem på avisernes forsider. Udtrykket »Bindestregsidentitet« har for alvor fået det til at flamme op i Sydslesvig. Det var, som om der blev hældt godt med benzin på bålet. Med udgangspunkt i dette begreb blev der afholdt en konference på Christiansborg forleden. Grænseforeningens formand udtalte, at »Identitet er virkelig spændende, hvis man tør tale om det«. Hvilken etiket, der sættes på det enkelte medlem af mindretallet, må være op til den enkelte at definere, mener jeg. Vigtigst af alt er visheden om, at den enkelte er en fuldgyldig del af det danske fællesskab. Her er det organisationernes opgave at sikre et godt og trykt fællesskab, hvor de danske værdier bliver tydelige for hver og en.

Til landsmødet sidste år rettede vi vores blik mod Sydslesvig. SSW afholdt det afgørende møde, hvor opstillingen til forbundsdagen skulle enten bekræftes eller forkastes. Det blev til et ja, og siden har mindretalspartiet arbejdet målrettet på at køre sig i stilling til det endelige slag i morgen søndag. Derfor vil vi også dette år vende vores blik mod Sydslesvig for at følge de sidste timer frem mod valget. Skal vi tro de forskellige vurderinger fra valgforskere, skulle spidskandidatens plads i Berlin være endog meget sikker. Vi tror og håber på, at SSW med en god slutspurt får et godt valg og opnår repræsentation i Berlin. Opgaven, der ligger forude, vil være at omsætte denne repræsentation til praktisk politik til gavn for landet

Landsmøde - formandens beretning

Slesvig-Holsten med særligt fokus på det nordlige område i delstaten. Også for Danmark kan denne repræsentation få en positiv betydning. Vi ønsker SSW held og lykke og vil med spænding følge slagets gang søndag.

De danske årsmøder i Sydslesvig blev i 2021 afholdt i en light udgave. Efter at møderne, og dermed 100-års festen for genforeningen, blev aflyst i 2020, var det vigtigt, at der blev afholdt en eller anden form for årsmøde og dermed folkelig markering. Under titlen »Sprog, Sang, Mening, Mod - Det Danske Mindretal i 100 år«, blev der i dagene 28. - 30. maj 2021 afholdt de traditionelle årsmøder rundt omkring i landsdelen. Alle møder var underlagt store begrænsninger med forudgående tilmelding, registrering, begrænset deltagertal og mundbind. På grund af pandemien var alle friluftsmøder også i 2021 aflyst. Slesvig-Ligaen deltog i årsmødet og var repræsenteret på mødet i Tønning, hvor vi overbragte Ligaens hilsen til deltagerne. Må 2022 blive året, hvor årsmøderne igen kan afholdes med lokale møder rundt om i landsdelen, afsluttende med de store friluftsmøder i Flensborg, Slesvig og Tønning/Husum.

Medlemssituationen vil jeg som altid vende i årsberetningen. Som jeg nævnte sidste år, så kan vi glæde os over en yderst trofast medlemskreds. Dette har også vist sig i det år, der er gået. Ligaen har noteret sig et mindre frafald, som skyldes dødsfald, men kan så glæde sig over en tilsvarende tilgang af nye medlemmer. Dermed kan Slesvig-Ligaen igen notere sig et stabilt medlemstal på 225 medlemmer.

Slesvig-Ligaens Fond skal også lige nævnes. Sidste år skønnede jeg, at vi ville kunne efterkomme omkring en tredjedel af de ansøgninger, vi havde modtaget i 2020. Det var ikke et helt forkert skøn. Ud fra et ansøgt beløb på omkring 340.000 kr. havde vi mulighed for at støtte med et beløb på 116.250 kr., hvilket svarer til, at vi kunne imødekomme 34 %. Det ansøgte beløb i 2021 udviser en stigning på ca. 20 % i forhold til året før. Mit skøn er, at vi igen må skuffe flere ansøgere og i runde tal kun vil kunne imødekomme ca. en tredjedel målt i ansøgte kroner. Tallene viser, at der er et stort behov for støtte, som kan føres tilbage til de meget snævre budgetter der stilles til rådighed for

institutioner og foreninger.

I en tid med nedlukninger er der da også flere ting, vi kan glæde os over.

En tak skal gå til forfatterne Hans Christian David- sen og Karsten Skov for en større donation af bogen »I Krig & Kærlighed«. En bog vi i Slesvig-Ligaen vil bruge som gave i forskellige forbindelser.

Sidste år nævnte jeg, at økonomien i en lille forening som vores ofte giver anledning til hovedbrud. Der skal hele tiden vurderes en ekstra gang, inden der udbetales fra foreningens konti. Derfor var det rigtig glædeligt og overraskende for kassereren og efterfølgende for hele bestyrelsen, da vi modtog en donation på små 300.000 Kr. fra »Hjemmesygeplejerske Elise Sørensen og bankfuldmægtig Thora Sørensens legat« til Ligaens arbejde. Tak for denne fine donation og tak for støtten og den tillid der vises til Slesvig-Ligaens arbejde.

En tak skal også gå til bestyrelsen for et godt samarbejde i en tid med mange begrænsninger og udfordringer. Vi troede, at vi ville få et år med masser af muligheder; men Coronaspøgelset lukkede atter ned for de mange drømme. En stor tak også til hele redaktionen for Thyras Vold, som i de seneste år har været vores ansigt udadtil. Det er lykkedes at få skabt et blad, som fuldt og helt lever op til et af foreningens formål: At oplyse om Sydslesvigs historiske og folkelige fællesskab med Danmark. Et andet væsentligt område er vedligeholdelse af foreningens hjemmeside - tak for det utrættelige arbejde på denne platform.

Uden de mange frivillige hænder ville Slesvig-Ligaen ikke være i live. For de mange frivillige er Slesvig-Ligaen noget helt særligt, og derfor står alle vagt om foreningens ve og vel. Det er de mange frivillige hænder, der tilfører Slesvig-Ligaen den nødvendige ilt - tak for jeres indsats endnu engang.

Jeg ser frem til et fortsat godt og konstruktivt samarbejde. Må fremtiden tegne mere lyst end det, vi har oplevet de seneste år. Vi har brug for at opleve og være en aktiv del af et større fællesskab.

Med disse ord vil jeg give ordet tilbage til dirigenten - tak for året der gik og tak for jeres opmærksomhed.

Horst-Werner J. Knüppel

Vedtægter for Slesvig-Ligaen

Slesvig-Ligaen er stiftet i København den 26. jan. 1920 med genforeningshåbet som grundlag.

§1 Navn og hjemsted

Foreningens navn er ”Slesvig-Ligaen”. Dens hjemsted er formandens adresse.

§ 2 Formål

Slesvig-Ligaen har til formål at støtte det danske mindretal i Sydslesvig

- ved at oplyse om Sydslesvigs historiske og folkelige fællesskab med Danmark
- ved at yde kulturel og økonomisk støtte til det danske arbejde i Sydslesvig, især i den sydlige del af Sydslesvig
- ved at hjælpe med at bevare ejendomme på det danske mindretals hænder.

§ 3 Medlemskab

Som medlem kan optages enhver, der vedkender sig Slesvig-Ligaens formål og vedtægter.

Optagelsen sker ved skriftlig henvendelse til forretningsudvalget.

Medlemskabet kan opsiges ved skriftlig henvendelse til formanden.

Medlemskabet ophører ved en kontingentrestance på mere end et år.

§ 4 Kontingent og bladet ”Thyras Vold”

Det årlige kontingent fastsættes på det ordinære landsmøde og opkræves i kalenderårets første kvartal.

Medlemmer modtager Slesvig-Ligaens blad ”Thyras Vold”.

§ 5 Regnskab, økonomi og revision

Foreningens regnskabsår er kalenderåret.

Regnskabet revideres af en statsautoriseret / registreret revisor, der på landsmødet vælges for det kommende år.

Regnskabet offentliggøres i bladet ”Thyras Vold”, inden det forelægges til godkendelse på landsmødet.

§ 6 Landsmødet

Landsmødet er foreningens højeste myndighed.

Ethvert lovligt indkaldt landsmøde er beslutningsdygtigt uanset antal fremmødte medlemmer.

Stemmeberettigede er alle medlemmer, der ikke er i kontingentrestance.

Hvert medlem har én stemme. Institutioner og foreninger betragtes som ét medlem med én stemme. Kun

fremmødte medlemmer kan udøve deres stemmeret. Der kan ikke stemmes ved fuldmagt eller brevstemme.

Alle beslutninger træffes ved almindeligt stemmeflertal.

Ved valg af suppleanter gælder tilsvarende.

Der føres protokol over ethvert landsmøde. Protokollen underskrives af den valgte protokolfører og dirigent.

Beslutninger, der træffes af landsmødet, offentliggøres i bladet ”Thyras Vold”.

§ 7 Det ordinære Landsmøde

Det ordinære landsmøde afholdes hvert år i september eller oktober måned skiftevis i enkelte landsdele inkl. Sydslesvig.

Landsmødet indkaldes gennem bladet ”Thyras Vold” senest den første uge i august måned med angivelse af foreløbig dagsorden.

Forslag til dagsorden og kandidatforslag til bestyrelsen skal være formanden i hænde senest den 1. september.

Den endelige dagsorden og kandidatforslag kan rekvireres hos forretningsudvalget.

Dagsorden til det ordinære landsmøde skal mindst indeholde:

1. Valg af dirigent
2. Valg af protokolfører og to stemmetællere
3. Formanden beretning

4. Fremlæggelse af regnskabet til godkendelse
5. Fremlæggelse af det kommende års driftsbudget til godkendelse, herunder fastsættelse af kontingent
6. Valg af bestyrelsesmedlemmer
7. Valg af to suppleanter
8. Valg af statsautoriseret / registreret revisor
9. Behandling af indkomne forslag
10. Eventuelt

§ 8 Ekstraordinært Landsmøde

Der indkaldes til ekstraordinært landsmøde, hvis enten et flertal af bestyrelsen ønsker det, eller hvis 10% af medlemmerne fremsender forslag herom vedlagt motiveret dagsorden.

Mødet afholdes inden tre måneder fra ønskets fremsættelse.

Indkaldelse med angivelse af dagsorden sker med mindst tre ugers varsel i bladet ”Thyras Vold” eller ved brev.

§ 9 Bestyrelsen

Slesvig-Ligaen ledes af en bestyrelse på fem medlemmer, der vælges på landsmødet.

Sydslesvig bør være repræsenteret med én repræsentant i bestyrelsen.

Alle valg til bestyrelsen gælder for en toårig periode.

Bestyrelsen konstituerer sig selv med et forretningsudvalg bestående af formand, næstformand og kasserer. Formand og kasserer skal bo i Danmark.

Et bestyrelsesmedlem, der sidder i ledelsen af institutioner og foreninger, der er på tale som modtager af støtte fra Slesvig-Ligaen, er inhabil og skal forlade mødet under drøftelsen herom.

§ 10 Tegningsret

Tegningsberettigede bestyrelsesmedlemmer er formanden, næstformanden og kassereren.

Slesvig-Ligaen tegnes ved to forretningsudvalgsmedlemmer i fællesskab.

§ 11 Investering

1. Slesvig-Ligaens frie midler kan placeres i værdipapirer.
2. Slesvig-Ligaens bestyrelse fastsætter overordnede regler for investeringen i værdipapirer.
3. Slesvig-Ligaens formand og kasserer kan disponere over foreningens frie midler hver for sig, og foretage investeringer i form af køb og salg af værdipapirer, jf. § 11, stk. 2.

§ 12 Vedtægtsændringer

Vedtægtsændringer besluttet på et ordinært landsmøde.

Vedtægtsændringer kræver et flertal på 2/3 af de afgivne, gyldige stemmer.

Forslag til vedtægtsændringer skal offentliggøres mindst seks uger inden landsmødet i bladet ”Thyras Vold” eller pr. brev.

§ 13 Opløsning

En opløsning af Slesvig-Ligaen kan besluttet på to på hinanden følgende landsmøder, hvoraf det sidste skal afholdes mellem 6 uger og 3 måneder efter det første.

Opløsning af foreningen kræver ved begge møder et flertal på ¾ af de afgivne, gyldige stemmer.

Ved opløsningen af Slesvig-Ligaen skal foreningens formue overgå til en fond, der bærer Slesvig-Ligaens navn.

Således vedtaget på det ordinære Landsmøde den 25. sept. 2021 på Vesterled i Ringkøbing-Skjern Kommune.

Vedtægterne træder i kraft umiddelbart herefter, og samtidig ophæves de hidtidige vedtægter af 13. sept. 2008.

Vi har bladet Thyras Vold i hånden, men hvad menes der egentlig med Thyras Vold, og hvem er Thyra?

Ja, der er vel ingen, der kan være i tvivl om, at der med Thyras Vold menes Dannevirke, men er det nu også Thyras Vold?

***Vort hjemland rummer minder
som intet sted i nord.
Ansgar har signet folket
og Thyra hegnet jord.
Uffe stred ved Ejd ´rens flod
hvor grænsens sten i sekler stod.***

Dette 1. vers af fhv. rektor for Duborg-Skolen Bernhard Hansens smukke sang »Hvort hjemland rummer minder« sang vi massevis af gange sammen med resten af versene, når vi havde morgensang i Duborg-Skolens festsal i min barndom, og Dronning Thyra, som blev nævnt og som er afbildet på et af kunstneren Lorenz Frølich's mange malerier, har jeg betragtet mange gange i en bog, vi havde i mit hjem. For mig var hun en heltinde! Tænk at stå for bygningen af Dannevirke, og det endda som kvinde. Min beundring var stor.

Nyere forskning

Nyere forskning har dog vist, at det ikke kan være Dronning Thyra, der har bygget Dannevirke, da den første udgave af volden blev oprettet allerede i 450-500 e.Kr. Om hun måske har haft en finger med i spillet ved senere udbygninger og forstærkninger, vides ikke, men som myte er Thyra stadig forbundet med Dannevirke.

Thyraborg, stedet for en tidligere fæstning ca. 1 km øst for Dannevirkegården, minder da også stadig om Dronning Thyra. Fæstningen blev oprettet af Kong Valdemar den Store (1131-1182), der også forstærkede ca. 4 km af Dannevirke med munkesten. Borganlægget, Thyraborg, der var af træ, hvor tomten endnu ikke er udgravet, fik senere navn efter Dronning Thyra. I mange år var det en almen opfattelse at Dronning Thyra, der menes at være født i året 900, og som var Kong Gorm den Gamles hustru var den person, der havde iværksat bygningen af Dannevirke.

Hvor kom Thyra fra?

Hvor Thyra kom fra, vides ikke rigtigt. Nogle forskere påstår, at Thyra kom fra Wessex i England. Andre formoder, at hun kom fra Østdanmark, andre, at hun kom fra Jylland. Hun døde formodentlig i Jelling ca. 950, og Kong Gorm satte en mindesten op for sin kone Dronning

Thyra efter hendes død. Der er tale om den lille Jellingesten, der kan ses foran Jelling Kirke ved siden af den store Jellingesten.

Gorms og Thyras gravlæggelse

Ifølge sagnet blev Thyra gravlagt i den sydligt beliggende gravhøj (Sydhøjen), men der var intet gravkammer at finde, da man udgravede den, så man ved ikke, hvor hun er begravet. Gorm skulle være blevet gravlagt i den nordlige gravhøj (Nordhøjen), men da man kom til det gedigne gravkammer, var det næsten tomt. Der havde været nogen der før. Man fandt kun nogle fine guldtråde og andre små ting samt et lille helt enestående drikkebæger af sølv.

Ny viden om Gorm, Thyra og Harald Blåtand

På Grænseforeningens Sende-
mandsmøde i Vingstedcenteret den 4-5. september i år, var der arrangeret en udflugt til Jelling søndag, den 5. september. Vores fantastiske guide kunne

give os mange oplysninger, som vi aldrig havde hørt om før. Her må nævnes den spændende historie om, at Harald Blåtand, Gorms og Thyras søn, sandsynligvis havde ladet gravhøjene bygge og havde gravlagt sin far i Nordhøjen. Han skulle efter sagnet have givet ordre til, at egnsbefolkningen skulle blive ved med at lægge græstørv på højene, indtil han kom tilbage fra sit togt til Irland. Det var netop i Irland, at Harald var blevet kristnet af irske munke, sagde vores guide. Da Harald kom hjem fra sit togt seks år senere, kunne han se, at befolkningen, lydigt efter hans ordre, var blevet ved med at lægge græstørv på gravhøjene, og det var derfor, de var blevet så høje.

Men nu ville han have sin far gravlagt kristent, så det var derfor, at Gorms jordiske rester var blevet halet op af graven og gravlagt under den første kirke. Ganske rigtigt havde man da også fundet et noget rodet sammenkastet skelet under kirkegulvet, da der blev foretaget arkæologiske udgravninger der, der formodes at være Kong Gorm den Gamles jordiske rester.

Den lille Jellingesten

Teksten på den lille Jellingesten lyder sådan:

Kong Gorm gjorde disse kumler efter Thyra sin kone Danmarks bod.

Det er derfor, man kalder Thyra for Thyra Danebod. Bod betyder måske pryd eller bod eller, som mange forskere nu mener, bedring, styrke eller hjælp.

Men Thyra er også nævnt på den store Jellingesten. Her bliver hun dog kun kaldt for Thyra uden tilnavnet Danmarks bod. De to Jellingesten er to af de fire skriftlige samtidige vidnesbyrd, vi har om Dronning Thyra Danebod.

Hun bliver også nævnt på tre andre runesten - på en af de

to runesten i Bække, på Læborg-stenen ved Bække og på runestenen i Horne. Senere er det blandt andre Saxo, der i sit værk *Gesta Danorum* – Danmarks Krønike – beretter om Thyra Danebod som den dronning, der iværksatte bygningen af Dannevirke. Bogen er skrevet på latin i slutningen af 1100-tallet.

Men skikkelsen Thyra Danebod er i sig selv fascinerende grundet de mange myter og sagn, der findes om hende. Set med min barndoms øjne er hun stadig min kloge, milde, men også stærke heltinde, der havde sine meningers mod. Hvem ved, om der pludselig findes flere vidnesbyrd om Dronning Thyra Danebod?

Vi ved det ikke, men der findes helt utroligt meget fra fortiden i Danmarks muld lige for tiden, der fortæller os mere og mere om vikingetiden. Lad os håbe, at mysteriet om Dronning Thyra og hendes virke bliver opklaret en gang i fremtiden. Det ville være fantastisk!

Den igangværende fascinerende fjernsynsdokumentation »Gåden om Danmarks første konge« på DR2, der også beretter om Thyra Danebod, gør det hele endnu mere spændende.

Ami Jessen

Ringborge og tårnhøjborge

Danmarks fem ringborge Aggersborg, Fyrkat, Nonnebakken, Trelleborg og Borgring er så absolut i offentlighedens søgelys lige nu. Vikingetiden er fascinerende! Den vækker vores nysgerrighed, måske, fordi vi ved, at den slet ikke er så fjern endda. Ja, vi ved, at vi alle står på vore forfædres skuldre, og vi ved, at store dele af vores nuværende kultur har deres rødder i vikingetiden.

Vikingetiden betød en ny udvikling for hele Norden, ja, for hele Europa. Vikingeskibene og deres besætninger betød rædsel, ran og drab for befolkningerne mange steder i Europa, men de betød også handel, nytænkning og dermed en rivende udvikling for både disse befolkninger og for vikin- gernes hjemlande.

Harald Blåtand

Danmarks fem kendte ringborge vækker vores store interesse. De er minder om en fjern tid, der slet ikke er så fjern endda? Hvem har bygget dem og hvorfor? Historikere og arkæologer er næsten sikre på, at det var Kong Harald Blåtand, der be- ordrede, at de blev bygget, og argumenterne for denne antagelse lyder sandsynlige, synes vi. De har været kaserner for Harald Blåtands krigere, regner forskere med. Her har de trænet, her har de gjort sig klar til tage på langfart, men her har de også vogtet over riget. Men de har også været stærke symboler på en stærk kongemagt. Harald Blåtand vidste nøjagtigt, hvordan han skulle mar- kere, at han havde magten i sin hånd.

Er der flere endnu uopdagede ringborge?

Men er der mon flere ringborge endnu, som vi blot ikke har opdaget? Det er ikke usandsynligt. Tiden vil vise det, for der går næsten ikke en dag i Danmark eller i Sydslesvig, hvor en amatørar- kæolog eller en professionel arkæolog ikke har

fundet et eller andet vidnesbyrd om vikingeti- den: En amulet, et sværdhæfte, en guldring osv. Der opspores ufatteligt meget i Danmarks jord lige nu, hvor amatørarkæologer går på jagt hver eneste dag. Der er endda i helt ny tid fundet store møntskatte og andre klenodier lige under jordoverfladen. Skatte, der både beundres og forundrer. Men det er ikke kun metaldetekto- rerne, der finder minder fra fortiden. Det gør satelliternes fotografier også, og det er faktisk alle interesserede, der kan få tilgang til denne måde at opspore fortidsminder på. Alle kan downloade appén Google Earth, og vil da være i stand til at kunne granske Jordens overflade endda meget tæt på. "Er der mon aftegninger på en mark, der tyder på tidligere bebyggelse?" Det spørgsmål kan den interesserede amatørarkæo- log måske finde svar på. Et køb af en forholdsvis billig drone muliggør også egne fotos af marker og enge, hvis man ønsker at søge efter spor af tidligere bebyggelser. Også stednavne kan meget ofte give et hint om, at der er fortidsminder at finde på stedet.

Der vil ganske givet komme mange fascinerende fund frem i fremtiden. Det kan vi være temmelig sikre på.

Aggersborg er den største af de danske trel- leborge med sine 248 m i indre diameter. Den ligger lige nord for Løgstør på den anden side af Limfjorden, og den havde 48 huse. Det har man kunnet finde ud af ved at se på aftrykkene efter stolpehuller. Et kæmpe areal, der er indhegnet af en vold. Har den mon været et samlingspunkt for vikingerne, inden de gik i leding mod England?

»Men«, tænker vi. »Der findes også ringvolde i Sydslesvig. Ringvolde, der vidner om vore forfædres gerninger og liv.« Vi har set oldtidsborgen Tinnumborg på øen Sild, vi har set resterne af ringvolden i Archsum, og vi har hørt om den tilsandede ringvold i Rantum på Sild. Lembecksburg/Limbeksborg på Før har vi besøgt, og vi er gået op ad den stejle sti, der fører hen til Smøl Vold ved Broager i Danmark lige nord for grænsen.

Ringvolden Tinnumborg

Tinnumborg ligger i Tinum, en landsby lige uden for byen Vesterland på Sild. Tinum er faktisk smeltet sammen med Vesterland nu. Udgravninger i selve ringvolden Tinnumborg tyder på, at det oprindeligt har været et germansk kultsted, men det er også blevet benyttet som tilflugtsborg eller boplads i vikingetiden 800-1000 e. Kr. Man har fundet rester af græstørvshuse inde i borgen. Borgen havde mindst to porte, en mod øst og en mod syd, men muligvis også en, der vendte mod vest. Ringvolden har en højde på op til 7 meter og er derfor et imponerende anlæg med sine 115 m i diameter målt fra ydersiden. Man formoder, at man har kunnet sejle direkte hen til borgen i vikingetiden.

Ringvolden i Archsum

Ringvolden i Archsum er en næsten forsvundet borg i landsbyen Archsum på Sild. Den har en diameter på 70 m målt fra ydersiden. Volden var ca. 8 m bred og 6-7 m høj. Den er sandsynligvis anlagt omkring Kristi fødsel, men den har også været beboet i vikingetiden. Det er ikke sandsynligt, at det har været en forsvarsborg. Der er ikke meget tilbage af borgen. Man kan dog se nogle forhøjninger hist og her. I borgen fandtes der fletværksvægge fra huse, da der blev foretaget udgravninger under ledelse af arkæologen, professor Ole Harck i 1970'erne.

Ringvolden Rantumborg

Man ved, hvor Rantumborg er placeret, nemlig lige syd for landsbyen Rantum på Sild, men el-

lers har man ikke mange data om den. Den er fuldstændigt tilsandet. Men hvem ved, måske vil naturen igen lægge den fri. Det ville blive spændende, men chancerne er nok ikke så store.

Ringvolden Lembecksburg/ dansk: Limbeksborg

Limbeksborg ligger lidt nord for landsbyen Borgsum på øen Før. Der blev gennemført udgravninger af den i 1951. Der fandtes adskillige husrester, keramik, vævevægte, jerndele o. m., som daterer borgvolden til sandsynligvis at stamme fra vikingetiden. Andre fund viser, at der også har boet mennesker her både i stenalderen og bronzealderen. I 1362 fik ridderen ty: Klaus Lembeck/da: Claus Limbek øerne Før, Amrum og Sild som len af Kong Valdemar Atterdag. Efter uenigheder med Claus Limbek jog Kong Valdemar ham bort med en frisisk hær.

Borgen har kun én indgang, der vender mod syd. Limbeksborg med sine 95 m i diameter indenfor volden er aldeles imponerende, og det kan slet ikke undgås, at tankerne vandrer over til de danske ringborge, og at der sammenlignes. Det er dog ikke samme type ringvold som Danmarks fem kendte ringborge. Der er kun meget lidt, der er udgravet i Limbeksborg, så stedet rummer sikkert mange uopdagede fundsager, der ville kunne fortælle os om Limbeksborgs historie.

Lembecksburg/Limbeksborg på Før

Der er dog mange andre spændende ting at se på og forske efter i Sydslesvig. Her vil vi gerne gå ind på tårnhøjborgene (motterne).

Tårnhøjborge

Tårnhøjborge (motter) er ganske simple tårne, der er sat på en opkastet eller forhenværende høj og omgivet med en grav, der har tjent som beskyttelse for lokalbefolkningen i ufredstid. Tårnene har været bygget af træ, af kampesten eller af mursten. Specielt i England er disse enkeltstående tilflugts- og forsvarstårn (motter) meget almindelige. Men i Sydslesvig er de faktisk alle forsvundet. Kun fundamentforhøjningerne kan ses endnu, selvom en stor del er blevet nedpløjet og kun kan skimtes svagt. I Danmark findes der også rester af en lang række tårnhøjborge, kan vi læse os frem til, men vi har især interesseret os for de levn af dem, der ligger i Sydslesvig.

I sin bog "Ringwälle und Turmhügel in Schleswig-Holstein" fortæller Arthur Dähn om de særdeles mange rester af tårnhøjborge, der findes i Sydslesvig og Holsten. Borgene i sig selv er borte, men sporene af dem ses ved forhøjninger og grøfter i landskabet. Vi er gået på jagt efter nogle af de endnu eksisterende rester i Sydslesvig.

I Nordfrisland er der rester af 12 tårnhøjborge, i Rendsborg /Egernførde 49, i Slesvig/Flensborg 44. I Flensborg var der fire befæstninger. Der er sikkert yderligere 50 tårnhøjborge, skriver Arthur Dähn, men da der ikke er tilstrækkeligt videnskabeligt belæg på dem, har han undladt at tage dem med i sin digre bog.

Vi har udvalgt fire forskellige tårnhøjborge i Sydslesvig, som vi har besøgt og vil fortælle om i denne artikel, og vi starter med en præsentation af fundamentet til den tidligere tårnhøjborg lige klos op ad den smukke kampestenkirke i Svavsted/Schwabstedt. Her har der i tidligere tider formodentlig stået et beboelsestårn. Datoen kendes ikke, men det var nok i tidlig middelalder. Selve højen siges at være en gammel gravhøj, som der muligvis blev bygget et beboelsestårn oven på. Højen har en bemærkelsesværdig stør-

relse. Den forstærkes af en kampestens kant, som muligvis er indarbejdet i selve højen. I det nittende århundrede skal der endnu have været en ringvold omkring højen, men den er blevet fjernet.

Svavsted kirke. I baggrunden ses den imponerende tårnhøj (6 m høj), hvorpå der nu står et klokkehus

Dobbelttårnhøjene mellem Hostrup og Torsballig.

Kører man ad landevejen fra Hostrup i retning mod Torsballig i Midtangel, vil man ca. midtvejs kunne se en række kæmpegrave på højre side af vejen. To af dem har sandsynligvis tjent som fundament for en dobbelt tårnhøjborg. Det var lidt vanskeligt at fotografere dem samlet, da den ene af dem var svær at komme hen til grundet markhegn og kreaturer, men man kunne dog se dem begge i det fjerne fra landevej K34 henover Hostrup å.

På billedet ses de to høje, der efter Arthur Dähns mening har været en dobbelt tårnhøj

Her ses den ene af de to foroven afbildede høje.

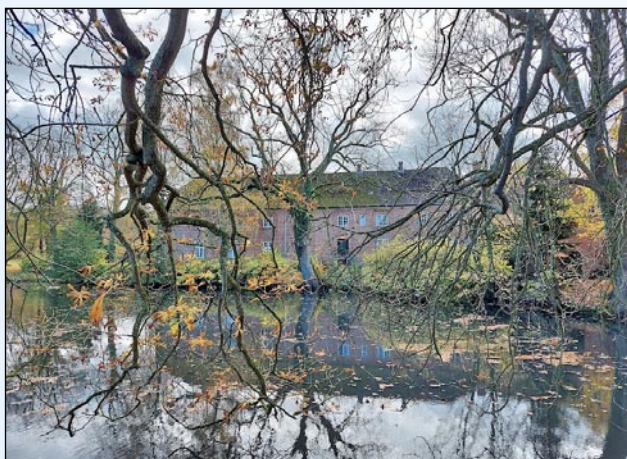
Denne høj er den, der ligger til højre på billedet lige foroven.

Her er højen dog fotograferet fra den modsatte side.

Tårnhøjborgen ved godset Rundhof/Runtoft

Den forhenstående tårnhøjborg ved godset Rundhof/Runtoft ved Stangheck/Stangled lå på en lille ø i vandgraven, der ligger omkring selve godset Runtoft. I 1231 blev godset kaldt Runætoft, og da var det i Valdemar den Stores (død 1241) besiddelse.

Godset er overordentligt stort. Man skal gå ned ad "Postweg", der ligger til højre for godsets hovedindgang. For enden af postvejen går man ca. 100 m til venstre ad en sti, og der ser man så den smukke lille ø i selve borggraven.

Godset Rundhof/Runtoft. I forgrunden ses en del af den nogle steder meget brede voldgrav. Godset ejes af adelsslægten von Rumohr.

På tårnhøjborgens fundament ved godset Niesgraugaard/Nisvrågaard ligger der en lille sø med en lille ø lige bagved godsets store gårdsplads. Der går en vandre/cykelsti til venstre for gården. Når man er gået forbi gården ad denne sti ses et buskads til højre, når man vender sig om for at se efter søen. Der fører en lille sti ind i buskadset, og der bagved finder man så den lille sø. Der fører en smal betondæmning over til øen. Her skal tårnhøjborgen have stået i middelalderen.

Det har været særdeles spændende og informativt at holde udikig efter resterne af nogle af de mange tårnhøjborge, Sydslesvig har haft. Nogle er svære at genkende, idet de er nedpløjet af bønderne, men de kan næsten alle spores, når man ser godt efter. Vi har endnu ikke besøgt dem alle, men én ting er sikkert, og det er, at det er vores hensigt at gøre det i løbet af 2022. Det er godt at have nogle interessante udflugtsmål, man kan nå hen til på en almindelig hverdag eller bare på en formiddag eller eftermiddag. Og så er det også sundt at få rørt sig ved at vandre nogle kilometre.

De i artiklen beskrevne fortidsminder i Sydslesvig kan findes i Arthur Dähns bog "Ringwälle und Turmhügel in Schleswig-Holstein" fra år 2000. God fornøjelse med at gå på opdagelse i historien i Sydslesvigs mangfoldige og smukke egne!

Ami og Leif Jessen

På tur til Tydal for at lære Spejdergården Tydals nye centerleder Neele Fahse at kende.

Vi to, Ami Jessen og Willi Hansen fra redaktionen, var spændte på, hvordan det mon så ud på Tydal nu med en ny leder, der måtte have haft en meget udfordrende start på arbejdet i disse coronatider.

Lige kørt ind på parkeringspladsen føler man sig straks godt tilpas. En flot port med låge for gør opmærksom på, at stedet her hedder Spejdergården Tydal. Alt ser yderst plejet og passet ud. Pilebevoksningen, der kanter parkeringspladsen fra selve området er lige for nyligt blevet skåret ned af hjælpende medlemmer fra Sct. Georgs Gildet Flensborg. Det giver plads til nye skud

i foråret, der kommer. En anden pilehæk nede ved brændestablen blev skåret ned af medlemmer af foreningen »Tydals Venner«. Det er godt for Tydal, at der er understøttende hænder en gang imellem.

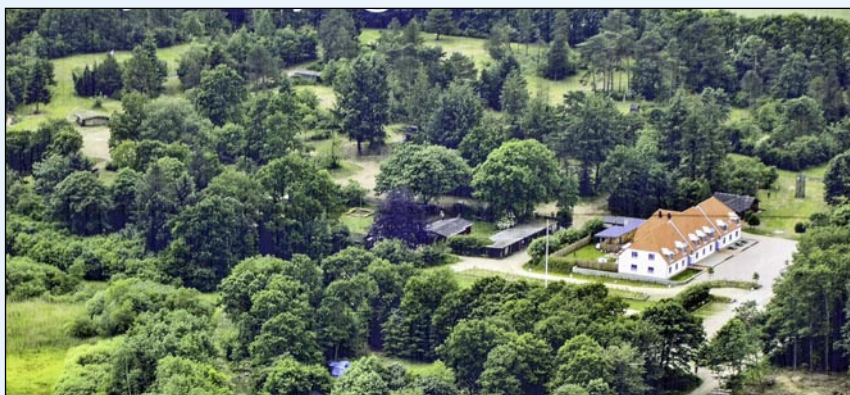
Lidt info om Tydal.

Tydal har et grundareal på ca. 74 ha. Det er en betragtelig størrelse, men ca. 48 ha af jorden er forpagtet til Gemeinde Eggebek og til Stiftung Naturschutz. Der er sket rigtig meget på denne forpagtede jord, der er blevet til et helt unikt naturparadis.

Der er plads til samlet 75 overnattende gæster i hovedbygningen, i de to

store hytter og i de to små hytter.

Gildesalsbygningen er udstyret med et moderne fuldt indrettet køkken med industriopvaskemaskine, og i loftslokalerne finder man det mest udsøgte og flotte spejdermuseum, der rummer utroligt mange spejderklenodier helt tilbage fra spejderkorpsets start i 1919. Det museum skal man bare have set også for at kunne forstå det danske mindretals historie lidt bedre! I 2003 købtes nabogården Tydal Gård med den store friløbsstald. Selve Tydal Gårds hovedbygning er sat fin i stand, så der både er mødelokaler og en stor

sal, der kan bruges til møder, seminarer, konferencer o.l. Friløbsstalden er naturligvis helt rengjort og kan bruges til rigtig mange ting. Den er god at have, f. eks., når en hel lejr oplever en hel uges uafbrudt regn.

Kort præsentation af Tydals nye leder

Selve den nye hovedbygning på Spejdergården Tydal virker indbydende, og inde i kontoret venter en smilende og veloplagt centerleder, der straks byder på en dejlig kop kaffe. Pedel Christian Nielsen hilses der også på. Også han er smilende og veloplagt. Man føler sig straks godt tilpas.

Neele Fahse er sydslesviger, der er 34 år gammel. Hun gik i skole på Uffe-Skolen i Tønning i de første seks år og fortsatte så i Husum Danske Skole i 7. og 8. klasse, inden hun blev elev på Duborg-Skolen i Flensborg. Neele var på et års elevudveksling i New Zealand under sin gymnasietid. Efter sin stu-

dentereksamen tog hun et sabbatår og rejste rundt i hele Sydamerika sammen med to veninder. Hun var med i det internationale serviceteam på spejdernes World Jamboree i England i 2007, og hun var med i Planning Team i Sverige i forbindelse med afholdelsen af Verdensjamboreen i Sverige i 2011.

Neele har læst på Handelshøjskolen i København, og hun har studeret »Supply Chain Management«, et studie, som hun har afsluttet med en kandidateksamen.

Hverdag på Tydal

»Ja, første år af min tid som centerleder har været lidt af en udfordring«, siger Neele. »Jeg startede i marts i 2020, og da var det lige, at alt lukkede ned. I 2021 er det dog gået meget bedre, idet jeg indtil dags dato har kunnet notere 13433 overnatninger på Tydal. Og det er jo ikke så allerværst.«

Neele Fahse frygter ikke umiddelbart en ny nedlukning af Spejdergården Tydal. Der er stadig flere, der er vaccinerede mod coronavirussen, men hun følger dog årvågent den nuværende udvikling.

»De fleste arrangementer foregår udendørs«, siger hun, »og der er smittefaren jo ikke så stor«.

Brugerne af Tydal er primært spejdere, ungdomsklubber og skoler, og de kommer både fra Danmark og fra Tyskland. Der har dog også været en privat hollandsk gruppe på stedet. Principielt er Tydal åben for alle, også for spejdere og andre brugere fra andre verdensdele. Neele Fahse behersker både dansk, tysk og engelsk, så der vil næppe være vanskeligheder med at kunne tage imod en lang række internationale gæster.

Der er også en del gildebrødre fra Sct. Georgs Gildet, der tager til Tydal.

Mange af dem overnatter dog på Tydals campingplads, der er beregnet til campingvognsgæster.

Dansk Kirke i Sydslesvig og MBU bruger også med stor glæde Tydal til deres årlige konfirmandlejre.

Man kan sige, at Tydal først og fremmest kan karakteriseres som værende et spejdercenter, hvor der både kommer danske og tyske spejdere, skoler og ungdomsgrupper.

Til Spejdergården Tydal er knyttet et centerteam, der består af frivillige unge fra Dansk Spejderkorps Sydslesvig, men også spejdere fra andre danske korps. De tilbyder hvert år centerlejre på Tydal, hvor Centerteamet sørger for et spændende program, men grupperne selv sørger for deres egen forplejning. Lige nu arbejdes der på at få en struktur over hele arbejdet på Tydal. Blandt andet skal Tydals hjemmeside udvikles.

Et nedsat strategiudvalg ønsker blandt andet at udvikle muligheden for at nå endnu flere brugere af Tydal.

Neele Fahse giver brugerne frihed til at tilrettelægge deres lejre og arrangementer, som de har lyst til det, så længe de holder sig indenfor lovens rammer. Hun ønsker ikke at bremse folk i at kunne udfolde og udvikle sig på

stedet. Mottoet er »frihed under ansvar«. »Som centerleder skal man helt grundlæggende altid bruge sin sunde menneskeforstand«, siger hun.

Tydal giver plads til egne initiativer.

»Men al aktivitet på Tydal kræver naturligvis, at der er nogen, der skal tage initiativet til det«, siger hun. »Det er vores opgave her på Tydal at give brugerne de bedste muligheder for at kunne udfolde sig på bedste vis på dette dejlige sted«, fortsætter hun. »Tydal er først og fremmest et sted, hvor børn og unge skal kunne udfolde sig. Men foreningerne og organisationerne er meget aktive lige nu og beder løbende om informationer om Tydal«.

Klimapolitik på Tydal og Tydals muligheder for egen udfoldelse.

Der satses meget på bevarelse af klimaet på Spejdergården Tydal. Der er naturligvis en stram affaldssortering og der samarbejdes med Kreis Schleswig-Flensburg om beskyttelse af det righoldige dyreliv på Tydal. Der er sat særligt fokus på beskyttelse af insektlivet lige nu. Tydal vil også gerne give mulighed for at studere himlen ved nattetide, men det er et problem, at

der er lidt for meget lys rundt omkring, men emnet tænkes med.

Vi i redaktionen er imponerede og kan godt følge med i Neeles begejstring for stedet. Efterfølgende snakker vi om, at der vil kunne tænkes mange store tanker med henblik på formidling af klimaprocesser også i undervisningsmæssig øjemed, men Tydal kan allerede nu tilbyde alt det, stedets vidtfavnende natur har af ressourcer. Det gælder bare om, at lære at se de »naturlyksaligheder«, der er at finde. Der er en rig og altfavnende flora og fauna på stedet. At lære naturen at kende ved at bruge sine sanser er faktisk allerede nok beskæftigelse til en hel lejr, synes vi. At lære at lave sin mad efter mottoet fra »jord til bord« må være en oplevelse i sig selv, især, når maden tilberedes over et bål. Tydal laver sin egen strøm, så også der arbejder Tydal miljørigtigt.

Sydslesvigs andenstørste flod Trenen ligger lige klos op ad Tydals grund. Vandet er af ret god kvalitet, så der kan også tages en dukkert i den om sommeren. Ja, der er såmænd også friske spejdere, der hopper i den om vinteren.

Samarbejde med det omgivende samfund

»Hvordan er forholdet til

de omgivende danske institutioner og foreninger?» spørger vi efter, og svaret er, at der er et særdeles fint forhold til både skole, SSF, SdU og SSW og den danske menighed. Vikingekirken på Tydal -Skt. Georgkirken- er et anneks til den danske kirke i Tarp. Den står åben hele tiden, så brugerne frit kan bruge den til at se på, til gruppeandagter eller bare til at sidde i, når man trænger til stille stunder. Tydal har dog også et helt ualmindeligt godt forhold til naboer og til de tyske myndigheder både i Eggebæk, i Tarp og til Kreis Schleswig-Flensburg.

Tydal har reelt en funktion som brobygger for det danske og det tyske i grænselandet, og Tydal er blevet en helt integreret del af lokalsamfundet.

Spejderånd, identitet og unges udvikling

Samtalen udvikler sig til emnet identitet. »Styrker

Tydal de unge sydslesvigers identitet som del af mindretallet?»

Neele svarer, at Dansk Spejderkorps Sydslesvig virkelig er en landsdelsorganisation, hvor der sættes på det danske sprog og på tætte kontakter til alle danske spejderkorps nord for grænsen. Al skiltning på Tydal er på dansk. Kun, hvor det er nødvendigt, er der også skiltet på tysk. Det er på Tydal, at de sydslesvigske spejdere møder danske spejdere nord fra grænsen.

Det er på Tydal, at spejderne går på opdagelse sammen med deres ledere.

Det er her, de oplever det klassiske danske spejderliv, der er ret så forskelligt fra det tyske spejderliv.

Neele mener, at Tydal i allerhøjeste grad har en meget vigtig funktion med henblik på at lade de unge brugere blive rodfæstede i det danske mindretals identitet.

Learning by doing.

Noget lignende gælder for spejderidéen. Tydal er gennemsyret af spejderidéen, hvor et vigtigt element er »learning by doing«.

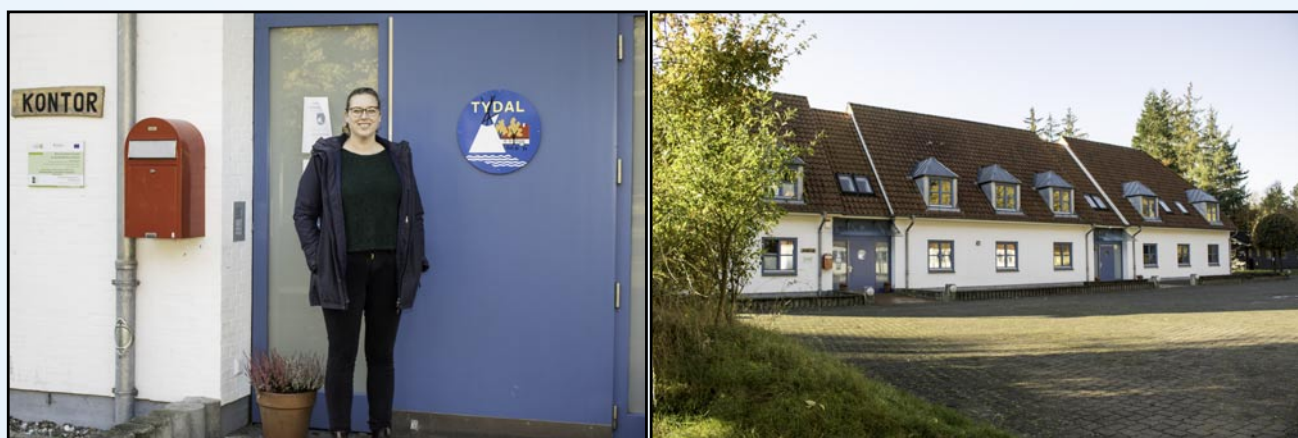
Det er derfor, at Tydal ikke selv tilbyder aktiviteter. Jo, man kan låne nogle spændende udendørs spil, og man kan bruge alle Tydals faciliteter som f. eks. klatrevæggen, men der er ikke andet. Det er spejderne, brugerne selv, der skal stå for alt det, der skal ske.

»Learning by doing«! »Lav din egen mad! Byg din egen bivuak! Sæt selv dit telt op! Tænd selv et bål og sørg selv for brænde! Gør det hele i et samarbejde med hinanden i en patrulje og vær så meget udenfor som muligt!« Det er spejderliv.

Neele Fahse lever selv op til dette.

Tak for samtalen, Neele Fahse! Vi ved, at Tydal er i gode hænder.

Red.

Slesvig-Ligaens virke i 100 år - udtrykt igennem billedkunster Hans Clausens pensel

Slesvig-Ligaens 100 års jubilæum skulle markeres på en særlig måde. Der skulle sættes et minde, der kunne fortælle kommende generationer om Ligaens indsats i Sydslesvig. I de første mange år havde Slesvig-Ligaen rettet fokus på de sydligste områder i Sydslesvig. Flere institutioner og forsamlingshuse for det danske mindretal blev bygget for midler, Slesvig-Ligaen kunne organisere i Danmark. I dag støtter Slesvig-Ligaen projekter i hele Sydslesvig, men holder til stadighed et særligt øje med området mellem Slien/Dannevirke linjen i nord og Ejderen i syd.

»BYGGE I EFTERLADT LAND«

Billedet med titlen: »BYGGE I EFTERLADT LAND« er Slesvig-Ligaens officielle 100 års jubilæumbillede. Dette billede er Slesvig-Ligaens gave til Sydslesvig, og derfor bliver den kommende tid brugt til at finde det rette sted for dette billede. Ligaen vil gerne overdrage billedet til en organisation, institution eller lokalitet, hvor flest mulige kan få glæde af det, og hvor medlemmer fra mindretallet kan komme og fordybe sig i billedets fortælling.

Hans Clausens malerier

I forbindelse med tilblivelsen af billederne skrev kunstneren Hans Clausen følgende til mig:

Under arbejdet med billederne dukkede der mange varme erindringer, oplevelser og følelser op fra min opvækst i mindretallet. Barndomserindringerne kredsede ofte om Ingemanns salmer (f. eks: Nu titte til hinanden...), som vi ofte sang til morgensang på Hiort Lorenzen-Skolen. Alle lærerne dér ville os det så godt. Alle de muligheder vi fik, fordi vi var så heldige at komme i den danske skole. Jo længere jeg kom ind i arbejdet med billederne, des mere blev maleprocessen styret af en respekt for og en taknemmelighed overfor de mennesker, der gjorde det muligt, at vi kunne få en opvækst i frihed og venlighed. Derfor ser billederne ud, som de gør.

»SÆTTE LYS I ARRET LAND«

Det andet billede: »SÆTTE LYS I ARRET LAND«, er billedkunstner Hans Clausens gave til Slesvig-Ligaen. Denne gave er vi meget taknemmelig for. At modtage et »alternativt« Sydslesvigkort, hvor de lys Slesvig-Ligaen har sat, giver landsdelen håb og liv, er en anden måde at beskrive Slesvig-Ligaens arbejde igennem de seneste 100 år.

Horst-Werner J. Knüppel

Uddeling af støtte fra Slesvig-Ligaens Fond

På grund af de mange restriktioner i forbindelse med coronapandemien lykkedes det desværre ikke at foretage uddelingen af de bevilgede tilskud for 2020.

Derfor fandt uddelingen for 2020 først sted sammen med uddelingen af tilskud for 2021 ved en højtidelighed på Flensborg Avis 15. november 2021. På dette møde blev der således uddelt ikke mindre end 235.000 kr.

2020

Hanved Danske Skole	Legeredskaber på legepladsen	10.000 kr.
Askfelt Børnehave	Renovering af legeplads	15.000 kr.
Hans Christian Davidsen	Bogudgivelse: Emil Nolde	10.000 kr.
Det Humanitære Udvalg	Seniorarbejde i Sydslesvig	15.000 kr.
SSF - Svansø	Inventar til SSFs lokaler på tidligere Risby Skole	30.000 kr.
Flensborg Roklub	Indkøb af kajak (Surfski-kajakroning)	10.000 kr.
Hans Christinan Davidsen	Slesvig-Ligaens legat 2020	10.000 kr.
		100.000 kr.

Modtager af Slesvig-Ligaens legat 2020 var Hans Christian Davidsen

»Legatet tildeles for din kulturelle indsats i Sydslesvig. Vi er imponerede over dit engagement og dit aktive og utrættelige arbejde omkring serien »Kultur på grænsen«!. De samme forhold gør sig gældende i dit forfatterskab.
Tak for den samlede indsats.
Grænselandets rigdom og særpræg er gennem dit arbejde blevet hvermandseje.«

Bestyrelsen for Slesvig-Ligaen

Uddeling af støtte for 2020 og 2021

2021

Slesvig Børne- og Ungdomshus	Skaterbane	5.000 kr.
Jens Jessen Skolen	Anlæg af beachvolleybane	10.000 kr.
SSF Bredsted og Omegn	Projektor til mødelokale	10.000 kr.
Det Humanitære Udvalg	Seniorarbejde i Sydslesvig	15.000 kr.
Ejdersted Daginstitution	Cykler til daginstitutionens "Grøn Handleplan"	25.000 kr.
SSF Egernførde	Indretning af handicap toilet	30.000 kr.
SSF Kiel-Klaustrup	Inventar til SSFs mødelokale	30.000 kr.
Peter Olesen Müller		Slesvig-Ligaens legat 2021
		10.000 kr.
		135.000 kr.

Modtager af Slesvig-Ligaens legat 2021 var Peter Olesen Müller

»Legatet på kr. 10.000 tildeles for din indsats i Egernførde, for dit engagement og det aktive arbejde i mindretals-organisationerne i det sydøstlige Sydslesvig. Du fortsatte arbejdet, hvor dine forgængere slap. Egernførde blev området, hvor det danske mindretal blomstrer og nytænkes.«

Bestyrelsen for Slesvig-Ligaen

Tidl. skoleinspektør Peter Olesen Müller Før og nu - med lidt historie dertil

Når to ældre tidligere kolleger mødes, bliver der talt om gamle dage, altså fortiden, og det var også tilfældet, da Peter Olesen Müller og undertegnede traf hinanden i september 2021. Han som nyslået pensionist og jeg med flere pensionistår på bagen. Jeg ville bl.a. gerne finde ud af, hvorfor han som dansk statsborger i sin tid søgte stilling i Sydslesvig og således endte ved Jes Kruse-Skolen i Egernførde, hvor jeg også havde arbejdet siden 1974.

I juli 2021 modtog jeg en indbydelse til Peters afskedsfest, den 30. juli, i Jes Kruse-Skolens hal, og med alt det, der havde stået i Flensborg Avis og Eckernförder Zeitung om ham, fik jeg den ide, at en lille artikel om hans liv ville være passende.

Der blev aftalt en termin, hvor vi kunne mødes i Flækkeby, hvor han og ægtefællen, Martha, havde købt hus for mange år siden. Da jeg så huset, blev jeg positivt overrasket - stort, smukt indrettet og med en storslået udsigt til den omgivende natur med marker og skov. Martha havde bagt æblekage, småkager og lavet en ret med figner fra egen have. Ordet gæstebud kom i tankerne, men vi var da kun 3 personer.

Første spørgsmål var: Hvordan kan en mand født i Holbæk i

Danmark have et tysk efternavn - altså Müller? Dette har en forklaring: En af hans forfædre var bosiddende i Rødding, og hans daglige brød tjente denne som møller. Fra 1864, hvor Sønderjylland blev indtaget af Prøjsen (Tyskland) blev den stedlige præst tysk, og ved barnedåben forstod han det sådan, at navnet Møller var det tyske Müller, og det blev noteret i kirkebogen. Når man ikke behersker det tyske sprog, var det svært at protestere over for øvrigheden.

Peter blev født i 1955. Efter år i Holbæk, Herning og Vejen var Peters forældre flyttet til landsbyen Andst, hvor faderen blev sparekasseleder. Modern var hjemmegående med 4 børn, for dengang var der ikke noget børnehavetilbud. Han blev indskolet i 1962, tog realeksamen og fortsatte

på gymnasiet i Kolding, hvor han tog studentereksamen i 1975. I fritiden var han aktiv i KFUM-Spejderne og arbejdede som bybud om eftermiddagen. Han ville gerne være lærer, men blev ikke optaget på seminariet lige med det samme. Ventetiden blev brugt til arbejde. Først på en bondegård og senere på et vikararbejde i en nærliggende skole. Midt i det hele kom indkaldelsen til Den kongelige Livgarde med 9 måneders tjeneste i København. I 1976-1980 gik han så på Kolding Seminarium.

En tidligere spejderkammerat fik ham overtalende til at søge job i Sydslesvig. Den familiære baggrund med sønderjyske rødder gjorde udslaget, og han blev i 1980 ansat ved Kaj Munk-Skolen i Kappel. I mellemtiden var han blevet gift med Martha, som han havde mødt på seminariet. Hun fik også job ved Kaj Munk-Skolen. I 1987 søgte de til Jes Kruse-Skolen i Egernførde. De fik to børn og byggede hus i Flækkeby. Begge børn er nu voksne og har deres liv nord for grænsen. Den ældste er pædagog i Kolding og den yngste underviser ved lærerseminariet i Odense.

I 2000 blev Peter viceskoleleder ved Jes Kruse-Skolen. I 2005 søgte og fik han jobbet som skoleleder ved Gottorp-

Tidligere skoleinspektør Peter Olesen Müller

Skolen i Slesvig; men vendte to år senere tilbage til Egernførde - nu som skoleleder. Den 1. aug. 2021 gik Peter på pension efter 41 år i Skoleforeningens tjeneste.

Martha havde i de forløbne år også været ansat ved 3 skoler i Sydslesvig: Kaj Munk-Skolen, Risby Danske Skole og Jes Kruse-Skolen, og hun valgte at gå på pension i 2020. Det viste sig hurtigt, at det gav hende mulighed for at dyrke sine interesser på en ny måde. Det gælder haven, sommerhuset i Danmark og ikke mindst familien, hvor der er kommet et barnebarn i Kolding.

Et emne, som vi ikke må glemme, er Peters sidste arbejdsdag ved Jes Kruse-Skolen i juni i forb. med sommerferien. Her var der furore. 10. kl., et lille udvalg og lærerkollegiet havde lagt en plan, der gik ud på vir-

keligt at overraske deres populære skoleleder. 10. kl. cyklede tidligt om morgenen de 10 km til Flækkeby, hvor de havde aftalt med Martha, at hans cykel skulle være klar. Kl. 07.00 - som altid - kom han ud af huset for at køre til Egernførde, og da var eleverne klar. De spærrede vejen med højt humør og udsagnet om, at Peter roligt kunne

køre bilen tilbage i carporten, for han skulle cykle i skole. Cyklen havde sin helt egen historie, fordi den var en gave fra kollegiet ved Peters 60-års fødselsdag; men var aldrig rigtigt blevet brugt.

Nu var der ingen udvej. Der var fremskaffet den helt rigtige cykel-t-shirt som ved Tour-de-France, og så var det op på

jernhesten. I samlet flok gik turen til skolen. Undervejs var der sørget for følgebil og passende pauser; men alt gik glat, og til den aftalte tid rundede Peter og eskorten Hans Christian Andersen Vej, hvor alle skolens 330 elever og de mange medarbejdere stod opmarcheret med bannere, blomster og flag. Efter den behørig kaffepause måtte Peter på tur rundt i skolens klasser, hvor han hvert sted fik en opgave. Svarede han rigtigt, udløste det en præmie: Hjelm, handsker, høreværn, trillebør, hammer og mejsel. Hvad skulle alt dette bruges til? Jo, medarbejderne havde besluttet, at Peter skulle have en ægte mursten fra den gamle skolebygning med hjem som minde om den tid, som han havde tilbragt i skolen. Med hammer og mejsel huggede han en mursten ud af

aulaens ydervæg. Stenen var forlods graveret med JKS 2021.

Senere fulgte det endelige farvel til eleverne ved et arrangement på sportspladsen. På vej ud i sommerferien dannede lærerne espalier for eleverne, og Peter skulle som den sidste igennem. Med klapsalver blev han sendt ind i pensionisttilværelsen både med smil og et par tårer.

Hvad vil Peter Olesen Müller så få tiden til at gå med? Måske vil han med sin store historieviden igen føre turister rundt i Egernførde og fortælle om byens fortid. En ting er dog sikkert: Nu er der mere tid til rådighed både til sommerhus og barnebarnet. Og måske bliver det til en rejse, hvor Island står højt på listen.

Flytte tilbage til Danmark vil han og Martha i hvert tilfælde

ikke lige nu; men man ved aldrig, hvad fremtiden kan bringe af gode som dårlige ting.

Et sidste punkt. Peter elsker søde sager; men er slank som en atlet. Ved afskedsfesten den 30. juli havde skolens huspoet, Inge Nielsen, digtet en sang. Heri nævnte hun, at hans forklærlighed for slik og kager var stor - så meget at der verserer en historie om, at elever, som var sendt på kontoret, som et plaster på såret fik bolsjer fra skuffen; men det er vist kun en sød historie.

Peter Olesen Müller og familie ønskes alt godt i fremtiden.

Tekst Anne Oesterle

*Fotos Barbara Kapischke
Jes Kruse-Skolen*

TILLIDSPOSTER I SLESVIG-LIGAEN 2021-22

SLESVIG-LIGAENS BESTYRELSE

Horst-Werner J. Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@live.dk
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com
Hans Jørgen Lych Larsen	sekretær	lychlarsen@hotmail.com
Anne Oesterle	bestyrelsesmedlem	tlf.: 0049-43466406
Kerstin Pauls	suppleant	paulskerstin@web.de
Finn Limbrecht	suppleant	finn@spejder.de

BESTYRELSEN FOR SLESVIG-LIGAENS FOND

Horst-Werner Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@live.dk
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com

THYRAS VOLD - REDAKTION

Anne-Margrete Jessen	ansvarshavende redaktør	amjess@aol.com
Horst-Werner Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Anne Oesterle	bestyrelsesmedlem	tlf.: 0049-43466406
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@live.dk

SLESVIG-LIGAENS HJEMMESIDE

Wolfgang Bradtke	webmaster	wolbra@dkd-web.de
------------------	-----------	-------------------

Ansøgninger om støtte fra Slesvig-Ligaens Fond

Foreninger og institutioner, hjemmehørende i Sydslesvig, kan søge støtte fra Slesvig-Ligaens Fond til kulturelt og humanitært arbejde i Sydslesvig.

Ansøgningsskema kan hentes på vores hjemmeside: www.slesvigligaen.dk. Det udfyldte skema returneres inden 31. august hvert år til foreningens formand.

(Husk at anføre tydelig telefonnummer og e-mail-adresse)

På det første styrelsesmøde efter ovennævnte ansøgningsfrist vil indkomne ansøgninger blive behandlet, og evt. bevilget støtte vil efterfølgende blive udbetalt.

Spørgsmål til medlemskab og adresseændringer bedes rettet til:
Horst-Werner J. Knüppel
Mail: horst.wj.knueppel@gmail.com

DET SYDSLESVIGSKE JULEMÆRKE 2021

Billedsamplingsudvalget henvendte sig til tidligere elever fra Duborg-Skolen med kunst på linjefag. To af dem, Stine Haarløv og Anne Schwartz, tegnede derpå årets julemærke. De to tegnere så det som en spændende udfordring, og de beretter selv, at de hyggede sig gevaldigt med at lave mærkerne i nogle varme dage i juli og august.

1 ark med 32 mærker koster 30 kr. / 4 EUR

og kan købes i SSF sekretariater i Flensborg, Nibøl, Slesvig, Husum, Egernførde, Rendsborg og Tønning, og online via SSF's hjemmeside: www.syfo.de/shop

Slesvig-Ligaens medlemmer kan desuden købe julemærket hos foreningens formand, Horst-Werner Knüppel, Tlf. +45-20151687, e-mail: horst.wj.knueppel@gmail.com

THYRAS VOLD - udgivet af Slesvig-Ligaen
Højgårdvej 2, Sædding, DK-6900-Skjern, tlf. (+45) 2015 1687
e-mail: horst.wj.knueppel@gmail.com
Bankkonto: Sydbank 8065-1039275

REDAKTION

Anne-Margrete Jessen (ansvarshavende redaktør), Haferstiege 20, D-24941 Flensburg, - e-mail: amjess@aol.com - tlf. (+49) 461-8400724
Horst-Werner J. Knüppel (formand), Højgårdvej 2, Sædding, DK-6900 Skjern - e-mail: horst.wj.knueppel@gmail.com
Anne Oesterle, Alte Ziegelei, D-24214 Gr. Königsförde, - tlf. (+49) 4346 6406
Gunnar Hattesen - gunnar_hattesen@live.dk

Grafik og design: Willi Hansen • Tryk: Flensborg Avis

Afleveret til postvæsenet den 25. november 2021. • Stof til næste nummer af bladet senest den 15. marts 2022.

Følg også med på Slesvig-Ligaens hjemmeside: www.slesvigligaen.dk

ISSN 0902-707